

RESUM ESTADÍSTIC DE 4.200 BARRAQUES DE CATALUNYA

Grup barraquer “El Drac Verd de Sitges”

E-mail : raibarraques@hotmail.com

Abans d'entrar directament en l'estadística, matèria carregosa per la gran quantitat de xifres que suposa, voldríem fer esment de l'origen de les construccions de pedra seca. Aquest origen és difícil d'establir, i encara que moltes de les teories i estudis d'arqueòlegs, etnòlegs i historiadors el situen a l'època del Neolític, creiem que les investigacions no han aprofundit tot el que seria necessari per arribar a conclusions prou sòlides.

Diverses teories creuen que el seu bressol és a l'Orient Mitjà. El català Joan Rubió, pioner dels estudis de pedra seca a Catalunya, ja apuntava el 1914 les similituds que hi ha entre les nostres barraques i les construccions de la península de Sinaí, anomenades *nâuâmis* pels beduïns. Spencer i Hale (1961) diuen que el paisatge de terrasses de pedra seca va tenir el seu nucli inicial a l'Orient Mitjà des d'on es va estendre per la conca mediterrània i altres països d'Europa.

No és objectiu de la nostra comunicació establir els orígens de les construccions de pedra seca, però sí fer veure que aquesta tècnica d'arquitectura popular existeix des de temps immemorials, que durant milers d'anys s'ha anat aplicant fins arribar a una època relativament recent en què es produeix una important transformació paisatgística a Catalunya. Actualment en trobem les restes a les nostres muntanyes.

No fou fins el segle XVIII que començà a canviar d'una forma manifesta el territori que envoltava els pobles o establiments humans. En principi l'empremta humana es circumscriu a les rodalies dels nuclis de població. Més tard es va estenent més enllà, tot i que les guerres, la pesta, les epidèmies i la manca de recursos fan que la humanització del territori sigui molt lenta i durí més de cent anys.

Durant el segle XIX es produeix un creixement econòmic i demogràfic molt important que, afegit a la situació política derivada de la Revolució francesa, incideix en la progressiva decadència del feudalisme i dóna lloc a un període reivindicatiu de les classes populars que culminarà amb l'abolició dels senyorius.

La gent humil esdevé propietària de terres gràcies al seu treball i a l'estalvi que els permet fer la primera paga de terrenys no gaire bons, generalment erms, que els propietaris venen a un preu raonable, atesa la nul·la rendibilitat que els suposen.

Les famílies són nombroses i disposen de mà d'obra pròpia, la qual cosa els permet, amb gran esforç i sense mesura del temps, dedicar-se a reconvertir els terrenys: es comencen a artigar els plans i les muntanyes a fi de guanyar terrenys per el conreu, es fan milers de quilòmetres de marges i feixes de forma esglaonada i es construeixen milers de barraques i cabanes de pedra seca per aixoplugar-se, guardar les eines o protegir els animals de treball (matxos, mules, eugues...) del sol, el fred i la pluja.

De mica en mica els marges i les feixes s'escampen per tots els terrenys que ofereixen els elements bàsics necessaris: pedra abundant i pendent adequat. Així, la pedra, element natural, que fins aleshores era el principal problema per conrear fàcilment, es converteix en l'element bàsic de la transformació del paisatge i de l'ecosistema.

Creix el comerç amb Europa i les Amèriques i això afavoreix la plantació de la vinya a les comarques del litoral i el prelitoral (Anoia, Alt i Baix Camp, Bages, Garraf, Montsià, Penedès, Priorat, Tarragonès, Vallès ... etc) i l'olivera a les comarques de l'interior (Garrigues, Segarra, Terra Alta, Urgell ... etc).

Els camps i feixes plens de pagesos i jornalers, sobretot en temps de collita, i els camins sempre transitats, eren la prova d'una gran activitat agrícola. En aquella època –en el Garraf i el Penedès- la vinya arribà a ocupar el 70 % de les terres de conreu (període 1850-1856), però no hi ha res que cent anys durí i fou precisament uns quaranta anys més tard quan, amb l'arribada d'un petit insecte importat d'Amèrica del Nord, la *fil·loxera*, es van destruir la major part de les vinyes europees. Les conseqüències

d'aquesta malaltia foren molt greus i determinants per a les nostres comarques, ja que van suposar el principi de l'abandonament de les terres eixarmades que tornaren, en gran part, a l'estat de bosc i garriga. Aquest desastre frenà l'increment demogràfic que havia acompanyat el període d'expansió. La població es reduí de manera notable i moltes terres muntanyoses on s'havien plantat ceps quedaren abandonades. D'aleshores ençà, els garrofers, les oliveres i els cereals substituïren part de les vinyes i la resta de terres foren ocupades pel bosc i la malesa. A partir d'aquell moment es construïren poques barraques.

Actualment, la majoria d'aquestes edificacions resten abandonades, essent el testimoni mut d'una forma de vida pagesa i, possiblement, d'una de les revolucions socials i paisatgístiques més grans que mai no s'han produït a Catalunya.

Ara que han passat poc més de cent anys d'aquest canvi paisatgístic tan important provocat per les construccions de pedra seca, creiem que fóra interessant informar la societat actual del seu valor històric i cultural. Això no es fàcil, i la prova és que fa molts anys que diferents institucions i grups fem trobades i congressos d'estudiosos, publiquem llibres i revistes especialitzades, exposicions, xerrades, etc. En alguns països aquestes actuacions han aconseguit sensibilitzar les administracions públiques, a Catalunya no troben resposta institucional i estem deixant escapar l'oportunitat de fer un esforç per conscienciar a l'opinió pública sobre la importància tècnica, arquitectònica i històrica de les construccions en pedra seca del nostre país.

Cal impulsar estudis tècnics, arquitectònics, antropològics, artístics, etc. i, sobretot, inventariar totes les construccions en pedra seca amb la finalitat de tenir-les catalogades i declarar-les Béns Culturals d'Interès Local.

Modestament nosaltres creiem que això es podria aconseguir creant una base de dades informàtica de caràcter general o un web sobre la pedra seca obert a tothom, que reculli la gran quantitat d'estudis de tipus local existents i totes aquelles recerques que es facin de nou.

Nosaltres, el grup barraquer el "Drac Verd de Sitges" –secció integrada dins l'"Associació Sitgetana per a la recerca i divulgació del medi natural i del paisatge"–, format per Ramon Artigas, Andreu Camps, Josep Pascual i Joan Trius, ens dediquem des de fa prop d'onze anys a la recerca i catalogació de barraques de pedra seca i en l'actualitat en tenim catalogades 4.202.

Tot va començar un dissabte de tardor del 1998, en la parada habitual d'un grup d'amics que fèiem una excursió pel massís del Garraf, asseguts al costat d'una barraca de pedra seca, i arran d'una petita esllavissada que tenia la seva paret exterior vàrem encetar una conversa sobre aquest tipus de construccions i l'impacta que tenien sobre el paisatge de la comarca. Inicialment vàrem pensar a arreglar les barraques malmeses, però pensàrem que primer calia fer un inventari de les ja existents. Aviat ens vàrem adonar que no eren ni deu, ni vint, ni cent i vàrem canviar d'estratègia.

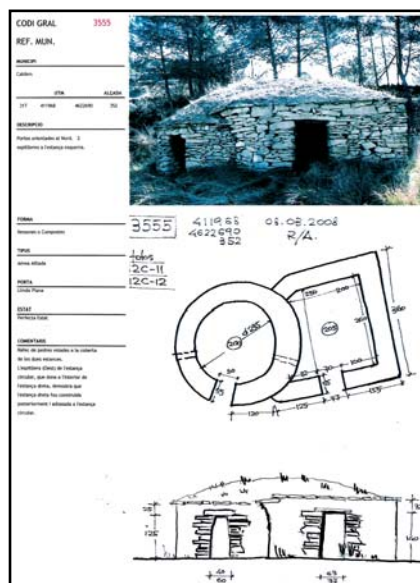
Moltes vegades a la vida es comencen coses amb una idea i acaben d'una manera ben diferent. I això és el que va passar. Vàrem començar catalogant les barraques de Sitges, seguirem pels altres municipis de la comarca i ja no hem parat. Hem catalogat barraques en 118 municipis de 15 comarques de Catalunya.

Quasi tots els dissabtes de l'any sortim a cercar barraques, caminem faci fred o calor, tan si plou com si neva. Tenim més de 6.000 fotografies, hem fet més de 80.000 quilòmetres de desplaçaments en un tot terreny, ens hem trobat amb multitud de parany

i dificultats, hem pujat o saltat milers de marges, hem travessat rieres plenes d'esbarzers, ens hem esgarrinxat, ens hem perdut, hem discutit, hem recorregut municipis on no hem trobat cap barraca... però hem gaudit molt descobrint els paisatges que ofereix el nostre país, Catalunya.

La nostra manera de catalogar les barraques de pedra seca és totalment pròpia i no seguim cap model predeterminat. La nostra metodologia és la següent:

- **Treball de camp:** una vegada localitzada la barraca, en netegem l'exterior. A vegades els matolls, els esbarzers, etc... amaguen totalment la barraca. La fotografiem; en una llibreta dibuixem un croquis de planta i alçat, amb mides interiors i exteriors; prenem la posició geogràfica per GPS (latitud i longitud en UTM); i anotem tots els detalls i complements funcionals que té.
- **Treball d'arxiu de dades:** en Josep passa en net el croquis, amb un número de codi general, amb mides a escala 1:50 i arxiva les fotografies corresponents. En Ramon estableix una fitxa, on figura el municipi correspon, la fotografia, el croquis i totes les dades i característiques de la barraca que queda enregistrada en una base de dades informàtica.

Aquesta informació acumulada ens permet poder treure un **Resum estadístic** de totes les barraques per comarques, municipis, forma arquitectònica o estructural, tipus de llinda, situació sobre el terreny i estat de conservació. Així com, analitzar les dades i distingir-ne les principals característiques. Finalment podem situar-les sobre planells digitals per municipis o comarques, que permeten determinar la posició exacta o la concentració sobre el territori.

RELACIÓ ESTADÍSTICA

COMARQUES VISITADES I NOMBRE DE MUNICIPIS I BARRAQUES

COMARQUES	MUNICIPIS	BARRAQUES
Alt Camp	15	817
Alt Penedès	14	729
Anoia	11	254
Bages	25	859
Baix Camp	3	121
Baix Llobregat	1	36
Baix Penedès	13	561
Cerdanya	4	5
Conca de Barberà	1	9
Garraf	6	446
Montsià	2	14
Priorat	6	33
Tarragonès	14	258
Terra Alta	1	11
Vallès Occidental	2	49
	118	4.202

NOTES :

1) La nostra recerca de barraques fins al moment actual ha estat centrada en les comarques del litoral i prelitoral de Catalunya, tot i que en tenim algunes de la Terra Alta. És per això que utilitzem el terme barraques en lloc de cabanes.

A les comarques de les Garrigues i la Terra Alta coneixem l'existència d'estudis i inventaris molt acurats com els realitzats per Fèlix Martin, Josep Preixens, Ramon Queralt i la Fundació El Solà de la Fatarella i per aquest motiu encara no hem iniciat cap recerca.

2) A fi de simplificar l'estadística hem abreviat les característiques segons:

Forma	abreviat
Planta exterior circular	CI
Planta exterior quadrada	QU
Planta trapezoidal	TR
Planta de ferradura	FE
Planta el·líptica	EL
Planta rectangular	RE
Planta irregular	IR
Bessones o compostes	B/C

Porta	abreviat
Llinda plana	LP
Llinda doble o amb arc descàrrega	LD
Arc de mig punt	MP
Arc pla	PL
Arc primitiu	PR
Arc d'angle	AN

Tipus d'adaptació al medi	abreviat
Aèries aïllades	AA
Aèries adosades a un marge	AM
Terreres margeres	TM
Terreres enquestades a la roca	TE

Estat de conservació	abreviat
Perfecta estat	PF
Enderroc Sostre	ES
Enderroc exterior petit	EP
Enderroc exterior important	EI
Enderroc total	ET

1 Alt Camp

Hem visitat 15 municipis i hem catalogat 817 barraques de pedra seca, segons :

MUNICIPI	Nr.Barraques
1 Alcover	82
2 Alió	9
3 Bràfim	5
4 Cabra del Camp	59
5 Figuerola del Camp	1
6 La Riba	14
7 Montferri	146
8 Pla de Sta. Maria	161
9 Pont d'Armentera	80
10 Puigpelat	8
11 Querol	2
12 Rodonya	109
13 Stes. Creus (Aiguamúrcia)	65
14 Vilabella	2
15 Vila-rodona	74
TOTAL	817

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	91	11,1%
QU	193	23,6%
TR	34	4,2%
FE	32	3,9%
EL	42	5,1%
RE	286	35,0%
IR	55	6,7%
B/C	84	10,3%
817	100%	

Porta	nº	%
LP	223	27,3%
LD	22	2,7%
MP	323	39,5%
PL	162	19,8%
PR	46	5,6%
AN	41	5,0%
817	100%	

Tipus	nº	%
AA	666	81,5%
AM	134	16,4%
TM	17	2,1%
817	100%	

Estat	nº	%
PF	687	84,1%
ES	92	11,3%
EP	29	3,5%
ET	9	1,1%
817	100%	

Ressaltem que a la comarca de l'Alt Camp hem trobat una gran varietat de formes constructives, generalment de grans dimensions i amb molts detalls i complements funcionals, com menjadores, cocons, fornícules, xemeneies, rampes, escales exteriors i pujadors volats encastats a la paret per a facilitar l'accés a la coberta. És la comarca on hem trobat més barraques de 2 i 3 estances -algunes fins i tot per guardar-hi el carro- com la barraca de la *Capona* i la del *Xantus*.

Els portals són també d'una gran varietat d'estils constructius. Podríem dir que hi trobem totes les formes conegudes: les de mig punt (39%), les de llinda plana o doble llinda plana (30%) i les d'arc pla (20%), així com les d'angle (5%) i multitud de portals amb arcs de descàrrega i arcs "catenaris"-com els que l'arquitecte Gaudí va incorporar en moltes de les seves obres- i un portal de doble arc de mig punt que probablement és únic a Catalunya.

Un 92% de les barraques són de falsa cúpula acabades amb llosa o clau de volta. No obstant això, entre els municipis de Pla de Santa Maria, Santes Creus (Aiguamúrcia) i Vila-rodona hem trobat 63 barraques de volta de canó -algunes de 14 i 15 filades-. Això suposa un 8% sobre el total i un 50% pel municipi de Vila-rodona.

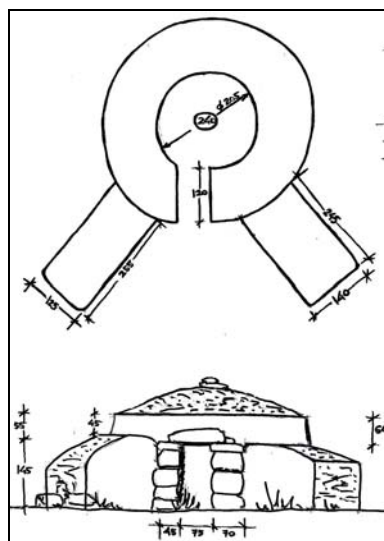
També cal destacar que moltes barraques acaben la cúpula exterior amb casella o doble casella, que li donen un acabat estètic molt important; a més a més tenen multitud de solucions arquitectòniques impensables.

L'estat de conservació és molt bo -el 88% està pràcticament en bon estat- i la majoria encara són utilitzades pels pagesos. A la comarca hi ha una gran conscienciació del valor de la pedra seca: s'han restaurat diverses barraques, parets i marges, s'han establert rutes per fer visites, etc., accions molt importants per la seva conservació i manteniment.

2 Alt Penedès

Hem visitat 14 municipis i hem catalogat 729 barraques de pedra seca, segons :

MUNICIPIS	Nr.Barraques
1 Avinyonet	2
2 Castellet i la Gornal	20
3 Castellvi de la Marca	1
4 Font-Rubí	5
5 Olerdola	16
6 Olesa de Bonesvalls	12
7 Pontons	4
8 St. Joan de Mediona	214
9 St. Martí Sarroca	5
10 St. Pere de Riudeviltles	5
11 St. Quintí de Mediona	175
12 Subirats (St. Pau d'Ordal)	156
13 Torrelavit	1
14 Torrelles de Foix	113
TOTAL	729

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	574	78,7%
QU	25	3,4%
TR	6	0,8%
FE	22	3,0%
EL	58	8,0%
RE	22	3,0%
IR	14	1,9%
B/C	8	1,1%
729	100%	

Porta	nº	%
LP	600	82,3%
LD	32	4,4%
MP	59	8,1%
PL	13	1,8%
PR	24	3,3%
AN	1	0,1%
729	100%	

Tipus	nº	%
AA	588	80,7%
AM	134	18,4%
TM	6	0,8%
TE	1	0,1%
729	100%	

Estat	nº	%
PF	506	69,4%
ES	36	4,9%
EP	169	23,2%
EI	15	2,1%
ET	3	0,4%
729	100%	

Les barraques de l'Alt Penedès són de mida mitjana a la zona nord i més petites cap el sud. Predominen les de forma circular o el·líptica (87%) i les construccions són similars: més aviat senzilles, de doble paret farcida de pedruscall, lleugerament atalussades i de falsa cúpula acabada amb llosa o clau de volta.

A Sant Joan i Sant Quintí de Mediona destaquen els contraforts i els paravents laterals exteriors a cada costat de la porta. A Subirats (Sant Pau d'Ordal) hi ha molts elements funcionals com: cocons, fornícules i espitlleres.

La majoria dels portals són de llinda plana o llinda plana doble (87%), segueixen els de mig punt i primitius (11%) i poques varietats més.

Cal destacar el cobriment amb lliris blaus *-iris germànica-* de la majoria de barraques de Subirats (Sant Pau d'Ordal) que a la primavera tenen un aspecte esplèndid.

L'estat de conservació és molt bo –el 93% està pràcticament en bon estat- i moltes encara són utilitzades pels pagesos. A la zona de Subirats (Sant Pau d'Ordal) hi ha una important conscienciació del valor de la pedra seca. S'han restaurat diverses barraques, s'han establert rutes per fer visites i es preocupen molt per la seva conservació.

3 Anòia

Hem visitat 11 municipis i hem catalogat 254 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Capellades	2
2	Carme	52
3	Castellolí	7
4	El Bruch	14
5	La Llacuna	40
6	Òdena	8
7	Orpí	2
8	Pobla de Claramunt	16
9	Rubió	5
10	St. Martí de Tous	30
11	Torre de Claramunt	78
	TOTAL	254

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	171	67,3%
QU	16	6,3%
TR	5	2,0%
FE	14	5,5%
EL	15	5,9%
RE	24	9,4%
IR	7	2,8%
B/C	2	0,8%
254	100%	

Porta	nº	%
LP	190	74,8%
LD	13	5,1%
MP	24	9,4%
PL	6	2,4%
PR	16	6,3%
AN	5	2,0%
254	100%	

Tipus	nº	%
AA	198	78,0%
AM	50	19,7%
TM	6	2,4%
254	100%	

Estat	nº	%
PF	174	68,5%
ES	13	5,1%
EP	60	23,6%
EI	7	2,8%
254	100%	

Les barraques de l'Anoia són de mides mitjanes i petites –el diàmetre interior oscil·la entre 1,80 i 2,20 m- tot i trobar alguna excepció, com la situada a la falda sud del Pujol d'Orpinell que interiorment fa 3,70 m. de diàmetre i 3,90 m. d'alçada.

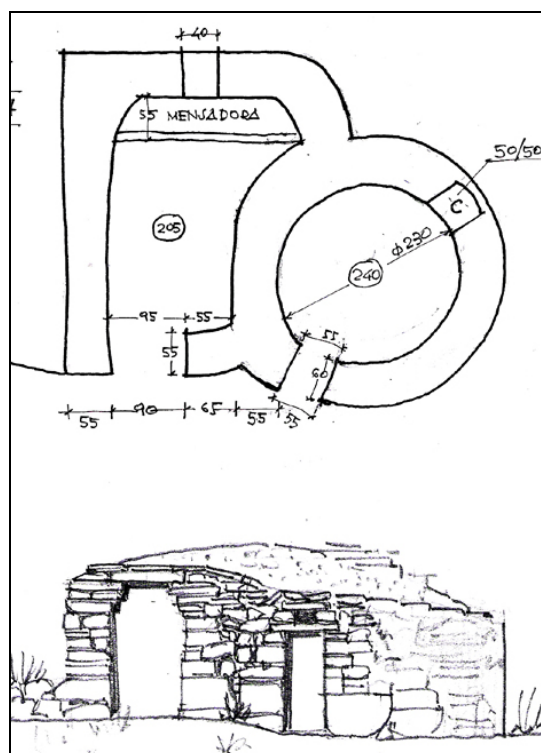
Un 73% és de forma circular o el·líptica. Quant a la porta un 75% té la llinda plana i un 15% és d'arc de mig punt o primitiu.

Gairebé totes són de pedra calcària de tonalitat blanquinosa, però a la zona de les Cases Noves d'en Pardo –a la Llacuna- trobem un fenomen especial: les pedres estan desfetes per la humitat i han quedat com rejuntades, amb l'aspecte d'un *arrebossat*.

4 Bages

Hem visitat 25 municipis i hem catalogat 859 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Artès	78
2	Avinyó	12
3	Balsareny	11
4	Calders	106
5	Callús	1
6	Castellbell i el Vilar	59
7	Castellfollit del Boix	26
8	Castellgalí	19
9	Castellnou del Bages	1
10	Manresa	69
11	Marganell	9
12	Mura	5
13	Navarces	35
14	Navàs	1
15	Pont de Vilomara i Roquefort	73
16	Rajadell	4
17	Sallent	1
18	Santpedor	25
19	St. Fruitos de Bagès	39
20	St. Joan de Vilatorrada	2
21	St. Mateu del Bages	20
22	St. Salvador de Guardiola	19
23	St. Vicens de Castellet	73
24	Súria	27
25	Talamanca	144
	TOTAL	859

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	419	48,8%
QU	169	19,7%
TR	29	3,4%
FE	19	2,2%
EL	26	3,0%
RE	123	14,3%
IR	38	4,4%
B/C	36	4,2%
	859	100%

Porta	nº	%
LP	813	94,6%
LD	31	3,6%
MP	2	0,2%
PL	11	1,3%
PR	2	0,2%
AN		0,0%
	859	100%

Tipus	nº	%
AA	627	73,0%
AM	205	23,9%
TM	25	2,9%
TE	2	0,2%
	859	100%

Estat	nº	%
PF	673	78,3%
ES	50	5,8%
EP	123	14,3%
EI	13	1,5%
	859	100%

Les barraques del Bages són de mida petita i mitjana, estan construïdes amb pedres calcàries, *lutites*, popularment anomenades pedres de calar-, d'escassa resistència a l'erosió, conglomerats, o pedra *pinolenca* del tipus relleu montserratí i sorrenques tipus sauló. Molt sovint les pedres es troben escairades manualment en forma rectangular.

Les tipologies més corrents són les cilíndriques (49%) i les de planta quadrada o rectangular (34%). Tot i així, cal destacar les bessones de dues estances (4%), una per a les persones i l'altra per a l'animal de càrrega i arrossegament, que són molt peculiars del Bages.

La coberta de les barraques és de falsa cúpula per aproximació de filades, acabada amb lloses planes. No obstant, hem localitzat alguna coberta feta amb embigats de fusta i lloses planes –Avinyó i Santpedor-. Quasi totes tenen un ràfec de pedres planes volades a la coberta que escupen l'aigua de la pluja i protegeixen les parets de la humitat. La cúpula exterior s'omple de terra piconada, que li donen forma cònica, i coronada amb una o diverses pedres en forma de cimadal o caramull. Quant a les portes el 98% són de llinda plana o llinda doble .

L'estat de conservació és força bo, el 93% es troba en bon estat i moltes barraques són encara utilitzades pels pagesos, que els han col·locat portes de fusta o metàl·liques.

Cal ressaltar que a les valls del Montcau, entre Pont de Vilomara, Rocafort, Talamanca i Mura, trobem més d'un centenar de construccions úniques a Catalunya que es coneixen com *tines* –cups o trulls-. Eren dipòsits circulars o quadrats de pedra seca, folrats interiorment amb *cairons* -o rajoles vidriades de 40x40 cm- situats a peu de vinyes. S'utilitzaven per posar-hi la verema, per fermentar-hi el most i convertir-lo en vi. Es calcula que tenien capacitat per emmagatzemar de prop d'un milió de litres de vi.

El Bages és una comarca amb un elevat grau de conscienciació sobre la pedra seca. S'han fet multitud d'estudis, de llibres i de catalogacions a fi de preservar i conservar aquest patrimoni.

5 Baix Camp

Hem visitat 3 municipis i hem catalogat 121 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPI	Nr.Barraques
1	Montroig del Camp	104
2	Pratdip	13
3	Vilanova d'Escornalbou	4
	TOTAL	121

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	76	62,8%
QU	4	3,3%
TR	1	0,8%
FE	3	2,5%
EL	17	14,0%
RE	9	7,4%
IR	10	8,3%
B/C	1	0,8%
	121	100%

Porta	nº	%
LP	26	21,5%
LD	2	1,7%
MP	50	41,3%
PL	11	9,1%
PR	31	25,6%
AN	1	0,8%
	121	100%

Tipus	nº	%
AA	90	74,4%
AM	20	16,5%
TM	10	8,3%
TE	1	
	121	99%

Estat	nº	%
PF	78	64,5%
ES	6	5,0%
EP	31	25,6%
EI	6	5,0%
	121	100%

Les barraques del Baix Camp estan construïdes amb pedres calcàries de tonalitats blanquinoses que amb el pas del temps s'han enfosquit. Presenten una gran varietat de tipologies, tot i que un 77% és circular o el·líptic. Les portes també són de formes molt variades, predominant l'arc de mig punt (41%), l'arc primitiu (26%), la llinda plana (21%) i l'arc pla (9%).

Totes són de falsa cúpula per aproximació de filades. Quant a les seves mides n'hi ha de molt petites, com la d'en Beatet a Mont-roig del Camp o els aixoplucs de Prasdip, i de molt grans, com la d'en Jaume de la Cota a Mont-roig del Camp -una de les barraques més monumentals que hem catalogat a Catalunya-.

Un 75% són aèries aïllades i el seu estat de conservació és força acceptable –el 90% està en bon estat-. A Mont-roig del Camp es preocupen molt de tot el patrimoni de pedra seca; han editat llibres, CD's i catàlegs i han establert diversos itineraris de visita.

6 Baix Llobregat

Hem visitat 1 municipi i hem catalogat 36 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Begues	36
	TOTAL	36

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%	Porta	nº	%	Tipus	nº	%	Estat	nº	%
CI	32	88,9%	LP	3	8,3%	AA	32	88,9%	PF	25	69,4%
QU	1	2,8%	MP	25	69,4%	AM	3	8,3%	ES	8	22,2%
EL	1	2,8%	PL	1	2,8%	TM	1	2,8%	EP	3	8,3%
RE	1	2,8%	PR	7	19,4%		36	100%		36	100%
B/C	1	2,8%		36	100%						
	36	100%									

Al Baix Llobregat únicament hem catalogat barraques a Begues, per tant, tenim poca informació per a comentar la pedra seca de la comarca.

Les barraques de Begues són molt similars a les del Garraf; de mida mitjana, construïdes amb pedra calcària, totes de falsa cúpula per aproximació de filades, però, curiosament, és el municipi de Catalunya amb més portals (89%) de mig punt i d'arc primitiu.

El 78% està en bon estat de conservació, llàstima que un 20% hagi estat restaurat rejuntant les pedres amb ciment, que els fa perdre el seu aspecte original.

El Grup d'Estudis Beguetans està portant a terme una important tasca de catalogació i de recuperació dels paisatges agraris.

7 Baix Penedès

Hem visitat 13 municipis i hem catalogat 561 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Albinyana	77
2	Arbos	6
3	Banyeres del Penedès	12
4	Bellvei	12
5	Bisbal del Penedès	159
6	Bonastre	71
7	Calafell	10
8	Cunit	2
9	Juncosa del Montmell	48
10	Masllorens	38
11	St. Jaume dels Domenys	4
12	Sta. Oliva	6
13	Vendrell	116
	TOTAL	561

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	104	18,5%
QU	205	36,5%
TR	23	4,1%
FE	8	1,4%
EL	25	4,5%
RE	132	23,5%
IR	22	3,9%
B/C	42	7,5%
	561	100%

Porta	nº	%
LP	215	38,3%
LD	49	8,7%
MP	179	31,9%
PL	69	12,3%
PR	43	7,7%
AN	6	1,1%
	561	100%

Tipus	nº	%
AA	466	83,1%
AM	88	15,7%
TM	7	1,2%
	561	100%

Estat	nº	%
PF	468	83,4%
ES	24	4,3%
EP	65	11,6%
EI	4	0,7%
	561	100%

Les barraques del Baix Penedès són construïdes majoritàriament amb pedra calcària o de calar. Són de mida mitjana i pràcticament totes de falsa cúpula per aproximació de filades. Tenen una tipologia molt variada, tot i que predominen les quadrades o rectangulars, un 60%. També presenten una gran varietat de portals: 47% de llinda plana o doble, 32% de mig punt, 13% d'arc pla i 8% d'arc primitiu. Cal destacar la peculiar forma *acampanada* de moltes de les barraques cilíndriques de Bellvei i el Vendrell.

El 95 % està molt ben conservat i una gran majoria encara s'utilitza.

A la comarca, des de fa anys, valoren moltíssim les construccions de pedra seca i alguns municipis, com La Bisbal del Penedès, han treballat molt per la catalogació, la conscienciació i la divulgació d'aquest patrimoni.

8 Cerdanya

Hem visitat 4 municipis i hem catalogat 5 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Angostrina (França)	2
2	Bellver de Cerdanya	1
3	Lles	1
4	Saillagouse (França)	1
	TOTAL	5

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
QU	1	20,0%
EL	1	20,0%
RE	2	40,0%
IR	1	20,0%
	5	100%

Porta	nº	%
LP	5	100,0%
	5	100%

Tipus	nº	%
AA	3	60,0%
AM	2	40,0%
	5	100%

Estat	nº	%
PF	5	100,0%
	5	100%

Les barraques de la Cerdanya són de mida petita, construïdes amb pedres granítiques de grans dimensions i cobertes amb lloses planes molt grosses. Són barraques de pastor situades en zones de pastura.

9 Conca de Barberà

Hem visitat 1 municipi i hem catalogat 9 barraques de pedra seca, segons:

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Montblanc	9
	TOTAL	9

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	1	11,1%
EL	4	44,4%
RE	1	11,1%
IR	2	22,2%
B/C	1	11,1%
	9	100%

Porta	nº	%
LP	5	55,6%
LD	1	11,1%
MP	2	22,2%
PL	1	11,1%
	9	100%

Tipus	nº	%
AA	7	77,8%
AM	2	22,2%
	9	100%

Estat	nº	%
PF	4	44,4%
EP	5	55,6%
	9	100%

Disposem de poca informació sobre les barraques de la Conca de Barberà, donat que solament hem visitat la zona al sud-est de Montblanc. Les barraques són de mida mitjana, construïdes amb pedres calcàries de cantons arrodonits i de dimensions bastant grans. Són de doble paret, farcida de terra i pedruscall i la coberta és de falsa cúpula per aproximació de filades. Predominen les de forma el·líptica i de llindes planes.

10 Garraf

Hem visitat 6 municipis i hem catalogat 446 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Canyelles	33
2	Cubelles	6
3	Olivella	77
4	St. Pere de Ribes	80
5	Sitges	107
6	Vilanova i la Geltrú	143
	TOTAL	446

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%	Porta	nº	%	Tipus	nº	%	Estat	nº	%
CI	268	60,1%	LP	396	88,8%	AA	351	78,7%	PF	211	47,3%
QU	43	9,6%	LD	34	7,6%	AM	91	20,4%	ES	75	16,8%
TR	18	4,0%	MP	6	1,3%	TM	4	0,9%	EP	89	20,0%
FE	10	2,2%	PL	2	0,4%				EI	46	10,3%
EL	35	7,8%	PR	8	1,8%				ET	25	5,6%
RE	31	7,0%		446	100%		446	100%		446	100%
IR	28	6,3%									
B/C	13	2,9%									
	446	100%									

Les barraques del Garraf construïdes en pedra calcària molt deforme degut al fenomen *lapiaz*. Són de falsa cúpula, per aproximació de filades, i de mida petita. Les mides mitjanes són: diàmetre 4,5 m exterior i ,2,92 m interior, alçada interior 2,39 m, porta 0,72 m d'amplà per 1,42 m d'alçada.

Un 68% són cilíndriques o el·líptiques i un 17% són quadrades o rectangulars. Quant a la porta d'entrada, pràcticament totes són de llinda plana i només n'hem trobat 6 amb arc de mig punt i 8 d'arc primitiu. Predominen les aèries aïllades -79%- i el seu estat de conservació és bastant precari -sols un 67% es troben en bones condicions- i això que no hem tingut en compte les que només són un munt de pedres.

Actualment un 62% de les barraques es troben en desús i totalment abandonades.

11 Montsià

Hem visitat 2 municipis i hem catalogat 14 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPI	Nr.Barraques
1	Amposta	2
2	Freginals	12
	TOTAL	14

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%	Porta	nº	%	Tipus	nº	%	Estat	nº	%
CI	10	71,4%	LP	13	92,9%	AA	13	92,9%	PF	12	85,7%
FE	2	14,3%	PR	1	7,1%	AM	1	7,1%	EP	1	7,1%
EL	1	7,1%		14	100%		14	100%	EI	1	7,1%
RE	1	7,1%								14	100%
	14	100%									

Les barraques del Montsià són de mida mitjana i gran. Construïdes amb pedra calcària aplanada o de superfície llisa, són conegudes també com a *pedra d'ascla*, per la fractura recta i precisa que es produeix en rebre el cop d'una maceta o martell. Són majoritàriament cilíndriques (71%), de llinda plana (93%), aèries aïllades (93%) i el seu estat de conservació (93%) és molt bo. Cal destacar dues barraques monumentals, la de *l'Ametller* a Amposta i la del *Quícolis* a Freginals, per la seves dimensions i la perfecció en la col·locació de les pedres.

12 Priorat

Hem visitat 6 municipis i hem catalogat 33 barraques de pedra seca, segons :

MUNICIPI	Nr.Barraques
1 El Pradell de la Teixeta	19
2 Capçanes	10
3 Gratallops	1
4 Porrera	1
5 Torre de Fontaubella	1
6 Vilella Alta	1
TOTAL	33

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	12	36,4%
FE	2	6,1%
EL	4	12,1%
RE	9	27,3%
IR	6	18,2%
33	100%	

Porta	nº	%
LP	20	60,6%
LD	1	3,0%
MP	5	15,2%
PR	7	21,2%
33	100%	

Tipus	nº	%
AA	13	39,4%
AM	13	39,4%
TM	7	21,2%
33	100%	

Estat	nº	%
PF	32	97,0%
ES		0,0%
EP	1	3,0%
33	100%	

Les barraques del Priorat es troben principalment en els municipis de la zona sud, prop de la serra de Llaberia. Són de mida mitjana construïdes amb pedres calcàries. Al sud de la serra del Montsant (Porrera, Torroja, Escaladei, Vilella, etc.), coneguda popularment com zona de *licorella*, quasi no se n'hi troben degut al seu relleu abrupte amb fortes pendents i ser molt pobre en pedra,.

Les formes són força variades ja que han d'adaptar-se a les exigències del terreny. Predominen les circulars o el·líptiques (49%), totes de falsa cúpula per aproximació de filades. És característica la cúpula exterior coberta de lloses planes. Un 61% són aèries adossades a un marge o terreres margeres.

L'estat de conservació és molt bo. Actualment gairebé totes són utilitzades pels pagesos.

13 Tarragonès

Hem visitat 14 municipis i hem catalogat 258 barraques de pedra seca, segons :

MUNICIPI	Nr.Barraques
1 Altafulla	27
2 Creixell	23
3 El Catllar	2
4 Els Pallaresos	3
5 La Nou del Gaià	21
6 La Pobla de Montornès	64
7 La Riera del Gaià	17
8 La Secuita	1
9 Roda de Barà	5
10 Salomó	72
11 Tarragona	4
12 Torredembarra	7
14 Vespella del Gaià	12
TOTAL	258

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	18	7,0%
QU	76	29,5%
TR	7	2,7%
FE	14	5,4%
EL	13	5,0%
RE	93	36,0%
IR	13	5,0%
B/C	24	9,3%
	258	100%

Porta	nº	%
LP	20	7,8%
LD	2	0,8%
MP	150	58,1%
PL	49	19,0%
PR	31	12,0%
AN	6	2,3%
	258	100%

Tipus	nº	%
AA	175	67,8%
AM	74	28,7%
TM	8	3,1%
TE	1	0,4%
	258	100%

Estat	nº	%
PF	216	83,7%
ES	5	1,9%
EP	35	13,6%
EI	2	0,8%
	258	100%

Al Tarragonès les barraques són de mida mitjana i gran. La mitjana de mides interiors és 2,60 a 3,20 m de quadre o diàmetre i 2,50 a 3,00 d'alçada. Estan construïdes amb pedres calcàries de tipus càrstic, de tonalitats blanquinoses, molt resistents, o del tipus *taperot*, o *tapassot*, més fosca i de fractura fàcil per ser poc compacte i de textura granular.

Pràcticament són totes de falsa cúpula per aproximació de filades, rematades amb llosa o clau de volta. Un 66% són quadrades o rectangulars, solament el 12% són cilíndriques o el·líptiques i un 9,3% són bessones de doble estança, una per a les persones i l'altra per l'animal de càrrega i arrossegament-.

Cal destacar les portes per la seva bellesa: un 79% són d'arc de mig punt, arc primitiu o arc pla i solament un 8,6% són de llinda plana.

Estan força ben conservades -el 97% en bon estat- perquè estan molt ben construïdes i tenen l'estructura de les parets molt reforçada. Les quadrades i rectangulars tenen les cantonades acabades amb pedres de gran volum que actuen de nervis angulars de reforç i la majoria són de parets atalussades.

14 Terra Alta

Hem visitat 1 municipi i hem catalogat 11 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	La Fatarella	11
	TOTAL	11

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
QU	3	27,3%
TR	1	9,1%
RE	4	36,4%
IR	1	9,1%
B/C	2	18,2%
	11	100%

Porta	nº	%
LP	1	9,1%
MP	10	90,9%
	11	100%

Tipus	nº	%
AA	3	27,3%
AM	2	18,2%
TM	6	54,5%
	11	100%

Estat	nº	%
PF	8	72,7%
EP	3	27,3%
	11	100%

Disposem de poca informació sobre la comarca de la Terra Alta, ja que només hem visitat La Fatarella. Les cabanes catalogades són de volta de canó o arcades successives de mig punt, construïdes amb pedres calcàries, popularment anomenades pedres de calar, treballades o afaïçonades.

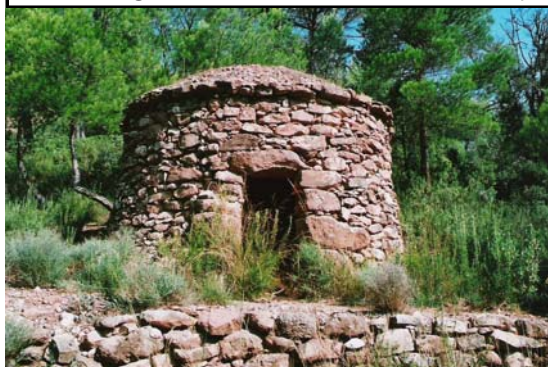
Són de mides força grans i la majoria tenen la primera volta exterior o façana principal tapada totalment o parcialment per una paret amb una porta d'accés.

És una de les comarques de Catalunya que més treballa en la recerca, la difusió i la preservació del patrimoni de la pedra seca, destacant la importat tasca, des de fa molts anys, de la Fundació El Solà de la Fatarella.

15 Vallès Occidental

Hem visitat 2 municipis i hem catalogat 49 barraques de pedra seca, segons :

	MUNICIPIS	Nr.Barraques
1	Rellinars	32
2	Sentmenat	17
	TOTAL	49

Les característiques principals que hem trobat són :

Forma	nº	%
CI	35	71,4%
QU	5	10,2%
FE	1	2,0%
EL	6	12,2%
IR	1	2,0%
B/C	1	2,0%
	49	100%

Porta	nº	%
LP	44	89,8%
LD	4	8,2%
MP	1	2,0%
	49	100%

Tipus	nº	%
AA	39	79,6%
AM	9	18,4%
TM	1	2,0%
	49	100%

Estat	nº	%
PF	41	83,7%
ES	2	4,1%
EP	6	12,2%
	49	100%

Les barraques del Vallès Occidental són de mida petita i mitjana. Construïdes amb pedres calcàries, popularment anomenades pedres de calar, i sorrenques tipus sauló rogenic.

Un 83% són cilíndriques o el·líptiques, un 98% tenen la llinda plana –només hem trobat una porta d'arc de mig punt- i un 96% es conserven en molt bon estat.